Sant Josepmaria Escrivà de Balaguer i l'abat de Montserrat Aureli Ma Escarré

Amb motiu de la festa que va organitzar l'Opus Dei de Catalunya a Montserrat, l'u de juny del 2002, per celebrar el centenari del naixement del llavors beat i ara sant Josepmaria Escrivà de Balaguer, el P. abat Josep Maria Soler em va demanar que li preparés un dossier sobre la relació de monsenyor Escrivà amb Montserrat. Fruit d'aquell treball és el present article.

L'arxiu de l'abat Aureli M. Escarré no ha estat obert encara a la consulta pública, d'acord amb les normes habituals als arxius eclesiàstics. He pogut fer servir, però, com un cas excepcional, les tres carpetes que es refereixen a monsenyor Josepmaria Escrivà de Balaguer (que contenen una seixantena de cartes intercanviades entre ell i l'abat de Montserrat), al seu successor D. Álvaro del Portillo, i al bisbe de Madrid, D. Leopoldo Eijo Garay. De fet, aquesta documentació ja va ser proporcionada durant els anys vuitanta als promotors de la causa de beatificació de monsenyor Escrivà, per indicació de l'aleshores abat de Montserrat, P. Cassià M. Just. Aquí em limitaré a completar-ne la informació i a ordenar els fets tot situant-los en el seu context històric.

La primera relació del fundador de l'Opus Dei amb els monjos de Montserrat va tenir lloc a Andorra. L'abat Antoni M. Marcet, durant els anys de la Segona República, hi havia establert una casa dependent de Montserrat, que pensava que podria ésser útil si hi havia disposicions contra els religiosos que els obliguessin a deixar l'Estat espanyol. Aquesta casa d'Andorra estava en funció del Col·legi Ntra. Sra. de Meritxell, i a més servia de casa de convalescència dels monjos montserratins que tenien dificultats pulmonars. La comunitat benedictina d'Andorra la Vella es va guanyar de seguida l'afecte de la població, per la bonhomia del rector, el P. Isidor Fonoll, i del P. Manel Rosés, que va ser molt popular com a mestre de moltes lleves d'andorrans. Doncs bé, el 3 de desembre del 1937 el jove sacerdot Josepmaria, després de setze mesos de clandestinitat, va poder celebrar a Andorra la missa en un altar de veritat i revestit amb els ornaments litúrgics, i va ser acollit, ell i la colla de joves que l'acompanyaven, a la casa que tenien els monjos de Montserrat a Andorra.[1]

1. Pedro Casciaro, *Soñad y os quedaréis cortos*, Madrid, Rialp, 1994, p. 126.

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

Les biografies del fundador de l'Opus Dei remarquen el moment crític que va significar per a ell aquella travessa dels Pirineus i l'experiència que va tenir de l'especial protecció de la Mare de Déu en aquella ocasió. Aleshores va començar la seva relació amb els monjos de Montserrat.

En començar la Guerra Civil, una part de la comunitat montserratina va poder anar a l'estranger amb un passaport del govern de la Generalitat republicana, i aquest fet, uns anys després, va tenir un preu polític. Més endavant, quan es veia que el bàndol anomenat nacional guanyaria la guerra, hi havia el perill que els monjos benedictins perdessin Montserrat per sempre. Per aquest motiu, l'abat Marcet va fer diverses gestions per mitjà del cardenal Gomà i, ja durant la tardor del 1937, va entrar a la zona nacional, amb un grup de monjos que foren benignament acollits pel bisbe de Pamplona, Dr. Marcelino Olaechea, i s'establiren al balneari de Belascoain (Navarra), convertit eventualment en monestir. La comunitat de Montserrat no n'ha conservat el record, però consta que el 3 de gener del 1938 Josepmaria Escrivà va visitar els monjos de Montserrat a Belascoain.[2] El que més tard va ser l'abat Aureli no es va afegir a aquesta comunitat fins al 30 d'abril d'aquell any; per tant, no va poder conèixer encara Escrivà de Balaguer. El que sí que el va tractar aleshores va ser l'abat Marcet, que el 3 de maig del 1938 va tornar-li la visita a Burgos.[3] No era estrany aquest contacte, perquè el fundador de l'Opus Dei i el petit grup de joves que vivien amb ell freqüentaven les mateixes amistats que els monjos de Montserrat: els bisbes Olaechea de Pamplona, Mons. Javier Lauzurica de Vitoria i D. Casimiro Morcillo de Madrid, que encara no era bisbe.

Al final del gener del 1939, els benedictins de Montserrat, avançant-se a les tropes nacionals, s'establiren novament al seu estimat monestir de Montserrat, i una mica més endavant l'abat Marcet va confirmar com a prior de la comunitat el dinàmic i emprenedor P. Aureli M. Escarré. També és conegut, per les biografies del fundador de l'Opus Dei i per les memòries que han escrit els membres més antics de l'Obra, que l'any 1940 el grup de l'Opus Dei de Barcelona va patir una greu persecució per part d'altres institucions eclesials, amb la implicació del Governador Civil, que havia donat ordres coercitives contra l'Obra. La novetat que representava l'Opus Dei era motiu de comentaris de tota mena i aquests arribaren també a Montserrat, que sempre ha estat una talaia eclesial de primera

2. Pedro RODRÍGUEZ, *Camino*, Edición crítico-histórica preparada por..., Madrid, Rialp, 2002, p. 528, nota 10.

3. Dec aquesta informació inèdita al Dr. José Luis Illanes, director de l' Istituto Storico Josemaria Escriva de Roma.

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

magnitud a Catalunya. Per aquelles dates també es parlava dels anomenats «fets de Banyoles», protagonitzats per una fundadora carismàtica que tenia dificultats d'entesa amb el bisbe, amb actituds imprudents per una banda i de manca de discerniment i de serenitat per l'altra. Molta gent d'Església volia trobar paral·lelismes entre les cooperadores parroquials de Banyoles (després aprovades per l'Església i constituïdes en institut secular) i l'Opus Dei; ambdues institucions apel·laven a la seva natural secularitat, però eren dues realitats totalment diferents en objectius i mètodes i sense cap connexió entre elles.

L'any 1941, el prior Escarré va ser elegit abat gairebé per unanimitat. El 27 d'abril d'aquell 1941, l'abat Aureli va rebre la solemne benedicció abacial de mans del bisbe Olaechea, amb el qual va voler contrastar les informacions negatives que li arribaven sobre l'Opus Dei de Barcelona i les impressions molt diferents que l'abat Marcet i altres persones tenien sobre el fundador de l'Opus Dei i la seva Obra. Olaechea, que, com ja hem dit, coneixia personalment el jove sacerdot Josepmaria, va tranquil·litzar el novell abat, però davant la magnitud de les acusacions contra l'Opus Dei que havien arribat a Montserrat i la insistència de l'abat, va aconsellar-li de demanar informes al bisbe de Madrid, que era l'autoritat competent referent a l'Obra. El 9 de maig del 1941, l'abat Aureli va escriure a D. Leopoldo Eijo Garay, bisbe de Madrid, a qui ja coneixia i al qual havia invitat per a la seva benedicció abacial; li demanava informació reservada sobre l'Opus Dei, puix que alguns monjos de Montserrat necessitaven normes a les quals atenir-se quan eren consultats principalment en el confessionari.

El 24 del mateix mes, D. Leopoldo respon a l'abat amicalment, tot desfent les principals acusacions contra l'Opus Dei que corrien per Barcelona i manifestant tot el seu recolzament al jove fundador de l'Opus Dei i a l'obra que estava duent a terme. L'abat hi va insistir dues vegades més demanant al bisbe de Madrid alguns aclariments, i D. Leopoldo va respondre les dues cartes amb informacions precises. La darrera carta, signada a Vigo l'u de setembre del 1941, portava un encapçalament de «Confidencial» i era la més contundent.

Entre el 18 i el 25 de juny, abans de rebre la segona carta referent a l'Opus Dei, l'abat Aureli va acompanyar a Madrid l'abat Marcet, cridat pel govern per aclarir diverses qüestions. El jove abat Aureli va voler veure D. Leopoldo, però no li va ser possible; va anar a la residència de l'Opus Dei i allà en va conèixer, no el fundador, sinó el Secretari General, el jove enginyer Álvaro del Portillo, que va sorprendre l'abat perquè desdramatitzava totalment la persecució de què eren objecte i mantenia un bon humor i una serenitat espiri-

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

tuals admirables. Per a l'abat Aureli, l'afectuosa coneixença de D. Álvaro va precedir la del fundador de l'Opus Dei. La desena de cartes intercanviades entre Álvaro i l'abat Aureli tindran sempre el to d'una franquesa i d'una familiaritat entranyables.

Un cop aclarit el panorama pel que concernia a l'Opus Dei, l'abat Aureli va voler fer un gest ben eloqüent de recolzament a la nova institució. Va fer cridar uns quants joves de l'Obra a Montserrat i els va rebre oficialment amb tots els honors. Segons he pogut saber eren Lluís Valls Taberner, Rafael Termes, Joan Masià i Joan Baptista Torelló, el qual recorda la impressió que els va fer el jove abat, assegut en una mena de tron i guarnit amb les insígnies abacials. El Dr. Torelló recorda puntualment: «Ens va sorprendre perquè l'abat va baixar del tron i ens va abraçar a cada un de nosaltres molt afectuosament; ens volia consolar. Ens va dir també que Montserrat defensaria l'Obra, ensems que ens convidava a celebrar la propera Setmana Santa a Montserrat com a hostes personals de l'abat».

L'abat Aureli no va conèixer personalment sant Josepmaria fins al 20 d'abril del 1942. Tornava a ser a Madrid acompanyant l'abat Marcet, per agrair a Franco la visita oficial que havia fet a Montserrat el 25 de gener, i aquesta vegada va ser Escrivà de Balaguer qui va anar a visitar els dos abats. L'abat Marcet, que era el que avui diríem «emèrit» però amb el títol i l'honor d'abat de Montserrat, tenia aleshores seixanta-quatre anys; el fundador de l'Opus Dei, quaranta, i l'abat Aureli, que tenia el títol d'abat coadjutor, però que era l'abat de règim de Montserrat, en tenia trenta-quatre acabats de fer.

En algun dels viatges que Escrivà de Balaguer va realitzar a Barcelona, entre el segon semestre del 1942 i el primer trimestre del 1943, degué entrevistar-se amb l'abat Aureli, i ambdós degueren parlar molt francament i a un nivell profund. Una carta d'Escrivà, signada el 27 d'abril del 1943, que és la primera de la sèrie, començava així: *Muy venerado Padre Abad y querido hermano: Se empeñó V.R. y el Señor ha de perdonarme si me atreví a llamar hermano a mi P. Escarré. Desde luego, muy unido en sobrenatural hermandad con todos y todo lo de esa santa Casa de la Virgen me encuentro.* L'abat Aureli havia proposat a Escrivà de Balaguer de tractar-se personalment com a germans. Em sembla que aquest fet és inusitat i únic en tota la biografia de l'abat Aureli, que tenia un concepte molt elevat de la seva dignitat de pare i senyor del monestir i dels qui hi són acollits. Només amb Josepmaria Escrivà de Balaguer va establir una relació i un tracte de fraternitat espiritual. És rara la carta en què no surti a col·lació aquesta fraternitat, escrivint sovint amb majúscula la paraula *Hermano*. Es diuen *Afectísimo Hermano en el Señor... Padre Abad, ¡Hermano! Ruegue por mí... Querido Hermano y amigo... Este Hermano suyo pecador que le abraza y besa su anillo abacial...* I això

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

no es limita solament a la primera època. El 1959, quan l'abat Aureli se sentia malalt i abatut pel cansament, encara manifestava a monsenyor Escrivà de Balaguer *todo mi cariño de Hermano*.

El fundador de l'Opus Dei, en sentir-se plenament comprès i estimat, havia obert el cor a l'abat Aureli i li explicava els afers de l'Opus Dei i els passos que estava fent, per exemple el d'obtenir el *Nihil Obstat* de la Santa Seu per tal de poder incardinar sacerdots en l'Obra mateixa per mitjà de la Societat Sacerdotal de la Santa Creu. L'abat Aureli es va comprometre a ajudar aquella gestió tant com pogués. Només unes poques setmanes més tard es va presentar a Montserrat el jove Álvaro, portant en la seva maleta el vistós uniforme d'enginyer de camins, que s'adreçava a Roma amb la documentació corresponent. L'abat Aureli li va donar cartes de recomanació davant de l'abat Gregori Sunyol, monjo montserratí President del Pontifici Institut de Música Sacra, i del P. Albareda, prefecte de la Biblioteca Vaticana i més tard cardenal, perquè l'introduïssin davant la Cúria Romana. Cal dir que aquell any Álvaro havia passat a Montserrat, amb altres joves de l'Opus Dei, tota la Setmana Santa, i això els havia causat una enorme impressió i a més havien fet moltes amistats noves a l'hostatgeria.

El 30 de maig, l'abat Aureli va tornar a Madrid i va anar a veure Escrivà de Balaguer a Diego de León 14, i el setembre monsenyor Josepmaria visità Montserrat per primera vegada. La crònica del Monestir recull aquesta visita com si es tractés d'una persona que gaudís de la familiaritat de la comunitat. En una carta del 13 de juliol del 1943, Escrivà de Balaguer agraïa a l'abat Aureli les atencions de l'abat Sunyol i del P. Albareda amb Álvaro del Portillo, i l'onze d'octubre sortia oficialment el *Nihil Obstat* de la Santa Seu perquè l'Opus Dei tingués clergat propi. El bon humor de l'Opus Dei es manifesta clarament en la correspondència intercanviada. Les ampolles d'Aromes de Montserrat, que l'abat Aureli els fa arribar, reben la denominació de «benzina», un bé energètic, escassíssim i preuat en aquella Espanya del gasogen, sotmesa a l'aïllament internacional.

I ara explicaré un privilegi per a un amic al qual no se li pot negar res. Enmig dels seus treballs de predicació d'exercicis espirituals per tot Espanya i d'expansió de l'Opus Dei, Escrivà de Balaguer volia enllestir la publicació de la seva tesi doctoral sobre la jurisdicció quasiepiscopal de l'Abadessa de las Huelgas. En la seva visita a Montserrat havia consultat la biblioteca i havia pres nota d'alguns llibres que l'interessaven; per aquest motiu va escriure una carta, al «*Muy venerado P. Abad y querido Hermano*», en la qual li demanava que li enviés a Madrid els llibres que necessitava. Sabia perfectament que la seva petició era quelcom excepcional, per això deia en la carta, amb molt bon humor: *Supongo que habrá terribles*

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

penas y excomuniones para el que saque un libro de la Biblioteca. Pero...! siempre hay bulas para difuntos!

El 16 de març del 1944, Álvaro comunicava que aviat rebrien els ordes els primers de l'Opus Dei, i manifestava el desig de passar uns dies a Montserrat amb els seus dos companys abans de la tonsura, perquè el P. Franquesa els parlés de litúrgia i els ensenyés a dir missa. No va poder ser, a causa dels estudis i dels imponderables. Quan arribà la tarja que anunciava l'ordenació sacerdotal, l'abat Aureli va felicitar al seu *Muy amado hermano en el Señor* perquè amb aquella ordenació el fundador de l'Opus Dei esdevenia *Padre de sacerdotes*, a semblança d'ell, que per ser abat era «Pare de monjos», i adjuntava una altra carta per a Álvaro i els altres novells sacerdots en la qual desenrotllava els temes del sacerdot com a pastor i com a «adorador del Pare» en unió amb Jesucrist Sacerdot i Víctima. L'abat Aureli creia que els sacerdots de l'Opus Dei, contemplatius enmig del món, podien remarcar també aquest darrer aspecte que el sacerdoci monàstic subratlla preferentment.

En la correspondència entre Escrivà de Balaguer i l'abat Aureli, dues o tres vegades surten peticions de recomanació. Era un costum molt generalitzat en aquella època. Aquesta vegada és l'abat Aureli qui demana al Dr. Escrivà que treballi des de Madrid la rehabilitació del Sr. Josep Mª Boix i Raspall, antic director de la Caixa de Pensions i professor de dret mercantil de la Universitat de Barcelona, que havia estat «depurat» a conseqüència de la Guerra Civil; es tractava d'un cristià de pedra picada i fidel a tota prova, que a més era pare del monjo que hem esmentat abans, Dom Maur Mª Boix. Monsenyor Josepmaria contesta puntualment el 4 d'agost del 1944 i li comunica que l'amic comú, Josep Maria de Porcioles, ha promès d'interessar-se per aquest afer, i hi afegeix: *Muy querido Hermano ¿Le veremos pronto por aquí?* Malauradament, les gestions de Porcioles no tingueren l'efecte desitjat.

El 1945, l'abat Aureli va anar a Madrid dues vegades, al final de gener acompanyat del P. Adalbert Franquesa i el novembre amb el P. Gusi, i totes dues vegades va passar per la Seu Central de l'Opus Dei a entrevistar-se amb Josepmaria Escrivà de Balaguer. Les converses entre l'abat i el fundador de l'Opus Dei no eren exclusivament espirituals, parlaven també de construccions i de la decoració dels edificis; en aquest punt, les opinions del P. Gusi eren generalment molt ben rebudes. La romanitat, que era un dels valors que l'abat Aureli inculcava al monjos i a la casa, era també un valor altament estimat en l'Opus Dei. Entre Montserrat i l'Obra, a través de l'amistat entre els seus dos caps, hi havia una permeabilitat de conceptes i fins i tot de detalls externs que amb el temps va anar cristal·litzant en fets concrets. El retaule de sant Josep, a la capella late-

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

ral del cambril de Montserrat, traspua els temes més substanciosos i específics de l'espiritualitat de l'Opus Dei. La capella prelatícia de *Santa Maria della Pace* de la Seu Central de l'Opus Dei a Roma recorda les petites capelles en forma de basílica romana que es feien a Montserrat durant els anys quaranta sota la direcció del P. Gusi. L'escultura de l'àngel guardià del monestir en una fornícula que trobem a l'escala principal del Monestir de Montserrat correspon sens dubte a una idea que l'abat Aureli va copiar de l'Opus Dei.

L'intercanvi d'idees i projectes entre aquestes dues personalitats encara era més profund. Les cartes parlen constantment de paquets amb documentació reservada que es fan arribar per mitjà de correus segurs entre l'un i l'altre i també cap a Roma. Per les dates de les cartes, sembla que la documentació que Escrivà de Balaguer lliurava a l'abat Aureli eren els primers esbossos de les Constitucions de l'Opus Dei, mentre que la documentació que Montserrat volia fer sortir cap a Roma servint-se dels joves de l'Opus Dei, sembla que era la referent a l'obtenció de l'*Abadiat Nullius*, és a dir, l'exempció total del bisbat de Barcelona, i la referent a l'obstrucció d'una projectada Congregació Benedictina Espanyola, a la qual Montserrat s'oposava totalment; aquests dos afers són els que en aquells moments es debatien entre Montserrat i la Cúria Romana. L'abat Aureli somiava que Montserrat, amb el seu centenar llarg de monjos, fos oficialment una Església particular, amb autoritat ordinària en el territori propietat del Monestir i tenint només el Papa com a autoritat superior. Escrivà de Balaguer volia també per a l'Opus Dei un estatut semblant, però radicalment secular.

El 28 de gener del 1946, sant Josepmaria va visitar una altra vegada Montserrat. L'abat Aureli l'acollia amb tots els honors d'una gran personalitat i li preparava un dinar solemne a l'anomenat refetor dels bisbes. El març d'aquell mateix any, l'abat Aureli va anar a Roma i va tenir una altra audiència amb Pius XII, i el Papa, que el coneixia de moltes altres vegades, li va preguntar espontàniament «pels seus amics de l'Opus Dei». L'abat Aureli va explicar al Papa el prodigiós creixement de l'Obra, a la qual cosa el papa va dir «mi rallegro molto», i l'ordenació dels primers sacerdots de l'Obra i que D. Álvaro es trobava precisament a Roma; i el Papa va respondre: «Lo so, lo so». El 4 de març l'abat Aureli, acompanyat del P. Gusi i de l'abat Sunyol, que havia esdevingut un amic i visitant assidu del grup de l'Opus Dei de Roma, va anar a visitar-los a la casa que tenien aleshores i que donava a la Piazza Navona, i els va explicar la seva audiència amb el papa.[4]

4. José Orlandis, *Mis recuerdos. Primeros tiempos del Opus Dei en Roma*, Madrid, Rialp, 1995, p. 72.

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

La malaltia i la mort de l'abat Marcet, el 13 de maig d'aquell any 1946, va ser també objecte de dues cartes i de diversos telegrames d'Escrivà de Balaguer. En aquells mesos, l'Opus Dei estava mobilitzat per obtenir cartes comendatícies o laudatòries de tots els bisbes d'Espanya, puix que D. Álvaro es trobava gestionant a Roma el *Decretum Laudis* que fes passar l'Opus Dei de la simple aprovació diocesana a la pontifícia. Tot l'episcopat espanyol va respondre positivament a la petició de monsenyor Josepmaria; només el Dr. Cartanyà, bisbe de Girona, i del Dr. Moll, bisbe de Tortosa, es van retardar a enviar la carta desitjada. Aleshores el fundador de l'Opus Dei va demanar la intervenció de l'abat Aureli per vèncer l'actitud remisa del Dr. Moll, que finalment també va enviar la seva carta. L'altre tema que en aquells dies portaven entre mans els nostres personatges era el permís o privilegi de la Congregació del Culte Diví perquè l'Opus Dei pogués utilitzar ornaments litúrgics de tall ampli, que aleshores es deien gòtics. Se n'ocupà personalment des de Roma l'abat Sunyol. Aquest és un detall digne de ser tingut en compte, puix que aquest interès era molt peculiar dels sacerdots i de les institucions que maldaven per una reforma litúrgica. L'Opus Dei mirava els primers cristians com a model i el moviment litúrgic treballava per tornar el culte diví al temps més esplendorós dels Sants Pares de l'Església.

El Dr. Escrivà es trobava en un estat de salut molt deteriorat a causa de la diabetis, talment que el metge li havia prohibit de viatjar. Però D. Álvaro reclamava la presència del fundador a Roma, ja que les gestions eren molt més complicades del que semblaven. Segons els canonistes eminents, com el P. Arcadi Larraona, que després serà cardenal i bon amic d'Escrivà de Balaguer, l'Opus Dei no tenia un lloc adient en les estructures jurídiques vigents a l'Església Catòlica. El Dr. Escrivà, després de moltes consultes, va decidir d'emprendre aquell viatge malgrat el risc que corria. Tot adreçant-se a Barcelona per embarcar-se en direcció a Gènova, en passar pels Brucs i veure la desviació cap a Montserrat, va decidir de fer-hi una visita a la Mare de Déu per encomanar-li els problemes que l'afeixugaven. Era el 20 de juny del 1946. Aquesta visita a Montserrat, l'explica molt bé el Dr. Josep Orlandis, que acompanyava monsenyor Josepmaria, però jo també l'he sentida contar al P. Pau Pizà, mallorquí i monjo de Montserrat, que des de les tribunes de la basílica va reconèixer el fundador de l'Opus Dei i també el Dr. Orlandis, mallorquí com ell. Escrivà de Balaguer no havia anunciat la seva visita i es trobava a Montserrat d'incògnit, però el P. Pau va anar a avisar immediatament l'abat Aureli, i quan el fundador de l'Opus Dei i el seu acompanyant sortiren de la basílica van ser abordats pel P. Pau, que els va comunicar que el P. abat estaria molt content de poder saludar-los. Immediatament l'abat va sortir a l'encontre de

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

Josepmaria Escrivà i es fonien en una cordial abraçada, i tot seguit es tancaven ells dos sols en el rebedor abacial durant una hora.

Aquest 1946 va significar de fet el canvi de domicili del Fundador de l'Opus Dei, que passa més temps a Roma que a Madrid, tot i que la Seu Central de l'Opus Dei continuava a la capital d'Espanya. D'ara endavant, els encontres dels dos personatges es fan més dificultosos, i sovint es planyen de no coincidir en les seves visites a Madrid i a Roma.

El 1946 i 1947, amb motiu de les grans festes de l'entronització de la Mare de Déu de Montserrat i de la gran ressonància popular que van suscitar, no solament en el nivell religiós sinó també en el civil, l'abat Aureli va prendre un protagonisme en l'Església de Catalunya molt important i va anar abandonant les gestions per obtenir de Roma l'*Abadiat Nullius*, al qual s'oposava frontalment el bisbe de Barcelona. També va copsar el paper històric que podia jugar Montserrat per tal d'obtenir de les catòliques autoritats civils i militars una actitud més comprensiva envers la llengua catalana i el poc que restava del catalanisme cultural d'abans de la Guerra Civil, amb el desig d'amarar-lo d'esperit cristià. No oblidem que a la façana de Montserrat va fer gravar la màxima atribuïda a Torras i Bages «Catalunya serà cristiana o no serà». La correspondència entre aquests dos personatges no esmenta mai aquest tema, però segurament en les visites mútues en devien parlar.

El Dr. Joan Baptista Torelló, sacerdot de l'Opus Dei i conegut catalanista ja en els moments més difícils de la postguerra, explica que quan l'abat Aureli anava a veure monsenyor Escrivà de Balaguer (ell calcula unes quaranta-cinc visites), aquest el cridava sovint perquè assistís a la conversa i hi intervingués en català, perquè sabia que a l'abat Aureli li feia gràcia de trobar catalanistes dins de l'Opus Dei.

Les cartes i les visites mútues continuaven, però cada vegada eren més espaiades, però no menys afectuoses. El 3 de novembre del 1947, l'abat Aureli escrivia a monsenyor Escrivà: «*A ver si tengo suerte de coincidir con V.R. en Madrid el próximo enero. Dios quiera que así sea, pues ya llevamos un año completo sin vernos, y esto, creo yo, no había ocurrido nunca desde que nos conocemos.*» Monsenyor Josepmaria va tornar a visitar Montserrat el 8 de maig del 1948, acompanyat de Lluís Valls Taberner. Aquesta va ser l'única visita del fundador de l'Opus Dei que va ser objecte d'un reportatge fotogràfic, amb la particularitat que el Dr. Escrivà es trobava afectat d'una paràlisi facial i no sempre surt massa afavorit en les fotografies.

Les relacions entre ambdós personatges a partir del 1947 prenen un ritme regular. Es feliciten el Nadal amb una senzilla tarja. L'abat

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

Aureli no oblida mai de felicitar anualment el seu amic el dia de sant Josep, i aquest indefectiblement als pocs dies agraeix la felicitació i afegeix afectuoses mostres d'amistat. Cada any, monsenyor Escrivà envia des de Roma un telegrama de congratulació el 27 d'abril amb motiu de la festa de la Mare de Déu de Montserrat. (El 27 d'abril del 1954 va quedar guarit instantàniament i definitivament de la diabetis que el turmentava des de feia anys). Alguns dels qui van conviure amb el fundador de l'Opus Dei a Roma m'han explicat que aquell dia, i moltes altres vegades, en la tertúlia, a més de felicitar els catalans, treia a col·lació les seves visites a Montserrat i les de D. Álvaro i dels membres de l'Opus Dei durant els anys més difícils per a l'Obra.

El 1949, l'abat Aureli va demanar a monsenyor Escrivà de Balaguer de predicar els exercicis espirituals a la comunitat de Montserrat, però no va poder ser a causa dels seus viatges i dels compromisos ja contrets. En absència de l'abat Aureli, el P. Gabriel Brasó, que era Prior, va felicitar monsenyor Josepmaria amb motiu de l'aprovació definitiva de l'Opus Dei per la Santa Seu, el 1950.

Entre el plec de cartes, crida l'atenció la de l'onomàstic del 1958, més llarga que de costum. L'abat Aureli explica a monsenyor Escrivà de Balaguer les obres que s'estaven fent al presbiteri de la basílica de Montserrat (és el presbiteri tal com el veiem actualment amb l'altar de cara al poble, l'antipendi, la creu, etc.), sufragades per diverses entitats socials i culturals de Catalunya: «*Este fervor colectivo* [de la societat catalana] *da la nota de lo que es Montserrat para los fieles devotos, y nos obliga a trabajar con denuedo en orden a su perfeccionamiento cristiano. Es mucha nuestra responsabilidad; por lo que ruego a S.R. nos tenga muy presentes en sus oraciones. No se olvide de mí en particular*». Cal tenir present que alguns membres de l'Opus Dei havien estat nomenats ministres del govern i se'ls atribuïa el cèlebre pla d'estabilització econòmica que va ser tan eficaç, però també tan dolorós per als treballadors i els petits comerciants. (Era l'any en què tothom parlava «d'estrènyer-se el cinturó».) Per això el P. abat acaba la carta dient al seu amic que en públic defensa tant com pot l'Opus Dei, però «*privadamente les critico caritativamente como buen hermano, porque no puedo dejar de quererles mucho en el Señor*».

Com a bon aragonès que era, monsenyor Escrivà comença la carta de resposta sense embuts tocant directament aquest tema. «*Me ha divertido de veras el último párrafo de su carta, porque yo también critico a mis hijos en público cuando en sus libérrimas actuaciones públicas pienso que lo merecen, aunque en muchas otras actividades de ese mismo ambiente merezcan alabanzas, que tampoco debemos escasear. En nuestro Instituto, esa libertad personal es*

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

bien conocida y vivida por todos, y trae como consecuencia una responsabilidad también personal y exclusiva, lo mismo en los éxitos que en los fracasos; y ni a la Corporación ni a los otros miembros, desde ningún punto de vista, es imputable el éxito o el descalabro».

Des de l'any 1952 la salut de l'abat Aureli anava per mal borrall; a l'antiga dolència cardíaca se li havia afegit la diabetis i una insuficiència renal que sovint el deixaven malparat i retirat de la feina diària. L'any 1958, l'abat Aureli deia a monsenyor Escrivà de Balaguer, al·ludint a una entrevista a Barcelona que no es va poder realitzar: «*Hemos envejecido y como dos amigos viejos hubiéramos hablado de recuerdos, de recuerdos sí, pero que todavía cuentan en nuestra vida. Por lo que a mí se refiere siento a la verdad el peso de los años. Dentro de poco voy a cumplir los 50 y para el mes de septiembre celebraré los 25 años de mi ordenación sacerdotal. Suerte que Dios Nuestro Señor es bueno e infinita su misericordia!*». A la carta següent Escrivà de Balaguer replica: «*Protesto de que se llame viejo, cuando aún no ha cumplido el medio siglo: seguramente le dará el Señor todavía abundantes años, para que pueda trabajar en servicio de esa Santa Casa de la Virgen. Es verdad que hace bastante tiempo que no nos hemos visto, y ha de ser una alegría también para mí, si coincidimos en Roma o donde sea, y podemos charlar despacio*».

El 8 d'octubre del 1961, l'abat Aureli va presentar la seva dimissió d'abat de règim i va ser elegit abat coadjutor el seu prior P. Gabriel Brasó. La relació epistolar entre tots dos personatges va continuar regularment fins al 1963, pero no hi ha cap al·lusió al nou *status* canònic de l'abat ni al seu estat general d'abatiment. El novembre d'aquell any, l'abat Aureli va creure oportú de fer unes declaracions públiques al diari «Le Monde» que van provocar un gran terrabastall mediàtic. Les pressions polítiques es van afegir a les tensions internes de la comunitat i l'abat Aureli va haver de sortir del monestir i de Catalunya per fixar la seva residència a Viboldone, un monestir de benedictines a la diòcesi de Milà.

A partir del 1963, es va interrompre la correspondència entre tots dos personatges i monsenyor Escrivà de Balaguer va perdre la pista del seu vell amic. A Roma, el Dr. Torelló va informar-lo de la situació en què es trobava l'abat Aureli a Viboldone, i el fundador de l'Opus Dei va manar-li que anés corrents a visitar l'abat Aureli per manifestar-li la seva estimació. Aquest el va rebre afectuosíssimament i commogut visiblement per la fidel amistat que en aquells moments de tribulació li mostrava Escrivà de Balaguer. Era l'estiu del 1967 i l'abat es trobava greument malalt. Diu el Dr. Torelló que l'abat no va fer-li cap comentari sobre la situació en què es trobava i que només va manifestar-li que el seu successor a Montserrat, l'abat Cassià Just, li mereixia tota la seva confiança. L'abat Aureli va

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei

morir el 22 d'octubre de l'any següent, el 1968, als seixanta anys. Escrivà de Balaguer, que era més gran que ell, el va sobreviure set anys.

La història d'aquesta amistat entre sant Josepmaria i l'abat Aureli Escarré és gairebé inèdita i il·lumina tot dos personatges. Crec que val la pena que aquesta amistat sigui coneguda, perquè l'abat Aureli mai no va renegar d'aquells anys primers en què vivia en sintonia de fraternitat amb monsenyor Escrivà i aquest va romandre fidel fins al final a aquella amistat, tot recordant amb agraïment l'encoratjament i l'ajuda que l'Opus Dei, en els anys difícils de la persecució i de la prova, va trobar a Montserrat.

JOSEP DE C. LAPLANA

Biblioteca Virtual Josemaría Escrivá de Balaguer y Opus Dei